

Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi / Journal of Ottoman Legacy Studies

ISSN 2148-5704

www.osmanlimirasi.net

osmanlimirasi@gmail.com

Cilt 8, Sayı 20, Mart 2021 / Volume 8, Issue 20, March 2021

BİLGİ KARMAŞASINDA MUTASAVVIF BİR ŞAİR: ÖMER NÜZHET VE ESERLERİ

A Sufi Poet in the Confusion of Knowledge: Omar Nuzhat and His Works

Makale Türü/ Article Types : Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi/Received Date : 05.10.2020
Kabul Tarihi/Accepted Date : 10.01.2021
Sayfa/Pages : 1-10
DOI Numarası/DOI Number : <http://dx.doi.org/10.17822/omad.2021.179>

Gökhan ALP

(Dr. Öğr. Üyesi), Harran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Şanlıurfa / Türkiye, e-mail: alpgokhann@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0237-8352>

Atıf/Citation

Alp, Gökhan, "Bilgi Karmaşasında Mutasavvıf Bir Şair: Ömer Nüzhet ve Eserleri", *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 8/20, 2021, s. 1-10.

Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD), Cilt 8, Sayı 20, Mart 2021.

Journal of Ottoman Legacy Studies (JOLS), Volume 8, Issue 20, March 2021.

ISSN: 2148-5704

BİLGİ KARMAŞASINDA MUTASAVVIF BİR ŞAİR: ÖMER NÜZHET VE ESERLERİ

A Sufi Poet in the Confusion of Knowledge: Omar Nuzhat and His Works

Gökhan ALP

Öz: İslamiyet'in kabulü ile başlayan ve altı asrı aşkın bir süre devam eden klasik Türk edebiyatı, taşıdığı özellikler ve ulaştığı değerler açısından önemlidir. Kültürel ve edebî hayatımızın önemli bir merhalesini teşkil eden bu edebiyatı tanımak, tanıtmak ancak bu geleneğe vücut veren isimlerin, sanatkarların ve eserlerinin doğru yorumlanması ile mümkündür. Bu sebeple kaynakların çok boyutlu olarak incelenip değerlendirilmesi, çok sayıda kaynağın tetkik edilmesi ve verilen bilgilere ihtiyatla yaklaşılması gerekmektedir. Zira kaynaklarda verilen bilgilerin kontrol edilmeden alınmasının eksik ya da hatalı sonuçlar doğurması kuvvetle muhtemeldir. XVIII. yüzyılda yaşayan ve hayatlarının belirli bir dönemini aynı coğrafyada geçiren Ahmed Nüzhet ile Ömer Nüzhet yukarıda işaret olunan eksik ve hatalı değerlendirmeler neticesinde karıştırılan iki şairdir. Bazı kaynaklarda tek şair olarak kaydedilen bu isimler ve eserleri hakkındaki tespitler tetkike muhtaçtır. Bu makalede Neccârzâde Mustafa Rızâ'nın (ö. 1159 / 1746) müritlerinden olan Ömer Nüzhet'in kimliği çalışmamızın esas konusudur. Yaptığımız çalışma ile Ömer Nüzhet'in doğru bilgiler ışığında tanıtımı hedeflenmiş; gerçek kimliği, bizzat kendisine atfedilen eserler ve şair hakkında bilgi veren kaynaklar ışığında değerlendirilmeye çalışılmıştır. Makale boyunca başta tezkireler olmak üzere biyografik eserler ve şair hakkında yapılan çalışmalar birbiriyle mukayese edilerek isabetli bilgilerin ortaya konulması amaçlanmıştır, aynı isim olarak düşünülen Ömer Nüzhet ve Ahmed Nüzhet'e yönelik bilgiler tashih kılınmış, ayrıca eserlerin hangi isme ait olduğuna dair tespitler paylaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ömer Nüzhet, Ahmed Nüzhet, XVIII. Asır, Mutasavvıf

Abstract: Classical Turkish literature, which began with the acceptance of Islam and continued for more than six centuries, is important in terms of the characteristics it carries and the values it reaches. It is possible to recognize and promote this literature, which is an important stage of our cultural and literary life, only with the correct interpretation of the names, artists and works that give the body to this tradition. For this reason, it is necessary to examine and evaluate resources in a multidimensional way, to examine a large number of resources and to approach the information provided with caution. Because it is very likely that obtaining the information provided in the sources without checking will have incomplete or wrong results. Ahmed Nuzhat and Omar Nuzhat, who lived in the XVIII century and spent a certain period of their lives in the same geography, are two poets who are mixed of each other as a result of the incomplete and wrong evaluations mentioned above. In some sources, the definitions of these names and their works, recorded as one poet, are in need of examination. In this article Neccarzade Mustafa Reza (b. 1159 / 1746) the identity of Omar Nuzhat, one of his disciples, is the main subject of our study. Our work aimed to introduce Omar Nuzhat in the light of accurate information; his true identity was tried to be evaluated in the light of the works attributed to him and the sources that provide information about the poet. Throughout the article, it is aimed to reveal accurate information by comparing the biographical works, especially the biographical works and the studies about the poet, the information about Omer Nuzhat and Ahmed Nuzhat, who are considered to be the same name, has been corrected, and also the determinations about which name the works belong to are shared.

Keywords: Omar Nuzhat, Ahmed Nuzhat, 18th Century, Sufi

Giriş

Edebiyat tarihi araştırmalarında biyografik eserler ayrı bir önem arz etmektedir. Yüzyıllar süren edebî ve kültürel hayatımızda yer alan bilim, düşünce ve sanat adamlarının kimler olduğu, yaşadığı yüzyıllar, kaleme aldıkları eserler ve eserleri oluşturan koşullar araştırmacıların temel konularını / sorunlarını oluşturmaktadır. Kültürel ve edebî hayatın bir ürünü olmakla birlikte biyografik eserler; muhtevaları, içerdiği edebî değerlendirme ve eleştiriler ile devrin

vazgeçilmez birer tanıklarındır. Ayrıca o dönem araştırma ve incelemeleri için önemli bir belge ve kaynak durumundadırlar. Yıllarca süren, uzun uğraşlar gerektiren bu çalışmaların, yazıldığı çağın koşulları göz önüne alındığı zaman birçok eksik ve yanlış bilgi barındırması muhtemeldir.

Günümüz klasik Türk edebiyatı çalışmalarında, biyografik kaynaklar her bir araştırmacının temel başvuru kitapları olarak yer almaktadır. Ancak yapılan çalışmalarda her bilginin tamamen doğru kabul edilmesi, alıntılarının tetkik edilmeden yapılması silsile hâlinde yanlışlara yol açmaktadır. Yanlış bilgilere müracaat edilerek yapılan çalışmalar, kendi içinde tutarsız olmakta ve sonraki birçok çalışmada da devam ettirilerek araştırmacılara büyük zorluklar çıkarmaktadır. Bu sebeple verilen bilgilere ihtiyatla yaklaşılması, eserlerin etraflıca tetkik edilmesi tüm çalışmalarda olduğu gibi klasik Türk edebiyatı çalışmalarında da ayrı bir önem arz etmektedir.

XVIII. yüzyılda yaşayan ve hayatlarının belirli bir dönemini aynı coğrafyada geçiren Ahmed Nüzhet ile Ömer Nüzhet yukarıda işaret olunan eksik ve hatalı değerlendirmeler neticesinde karıştırılan iki şairdir. Birbirine yakın dönemde yaşayan bu iki isim, yetersiz bilgiler neticesinde biyografi yazarları tarafından karıştırılmış ve aynı kişi olarak kaydedilmiştir. Harun Tolasa'nın ifadesiyle: “Şairlerin mahlas seçmelerindeki ana hedef iştirak-ı şuarâdan halas bulmaktır.”¹ Ancak her iki şairin de aynı mahlası kullanması şairlerin tefrik edilmesini zorlaştırmıştır. Zira her iki şair de isimlerini mahlasları olarak tercih etmiştir. Biyografi yazarları müşterek mahlas kullanımından kaynaklı ortaya çıkacak karışıklığı gidermeye çalışsalar da bu konuda her zaman başarılı olamamış, bazen bu karışıklığa doğrudan kendileri sebep olmuşlardır.² Bu durumun yansıması Ömer Nüzhet ile Ahmed Nüzhet'te de görülmüş, bu iki ismin karıştırılması *Osmanlı Müellifleri ve Tuhfe-i Nâilî*'de, Ahmed Nüzhet ile Ömer Nüzhet'in aynı kişiler olarak kaydedilmesiyle sonuçlanmıştır. Kaynak yetersizliği veya muhtemel bir dikkatsizlik sonucu ortaya çıkan bu durum, ilk olarak *Osmanlı Müellifleri*'nde yer almış, daha sonra kaleme alınan *Tuhfe-i Nâilî*'de de yanlış bilgiler devam ettirilmiştir. Muahhar kaynaklar olan *Osmanlı Müellifleri ve Tuhfe-i Nâilî*'de yer alan bilgilerin doğrudan alınması sonucu günümüzde yapılan çalışmalarda da bilgi karmaşası devam etmiştir.³ Zira Neccârzâde Rızâ'nın müridi olan Ömer Nüzhet ve Koca Râgıb Paşa'nın mühürdarlığı görevinde bulunan Ahmed Nüzhet⁴ farklı kişilerdir.

Bu bilgilerden sonra isimler hakkında daha doğru değerlendirmenin yapılması için, bu isimlerin yaşadığı dönemden günümüze uzanan çizgide şairler hakkında bilgi veren kaynakların doğrudan aktarımına gidelim:

Müstakimzâde Süleyman Sa'deddin Efendi'ye (ö. 1202 / 1788) ait olan *Mecelletü'n-nisâb* adlı eserin Nüzhet maddesinde şu bilgiler yer almaktadır: “Mahlası Nüzhet'tir. Şairdir. Şiirde ve musikide mahirdir. Saltanat evinin evlatlarındandır. Fikrî yapısı sağlamdır. Kâtip olan Ömer, Haremeyn kisedarlığı yapmıştır. Tenbîhâtü'l-müneccimîn adlı eseri tercüme etmiştir. Örfî

¹ Harun Tolasa, *16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, Akçağ Yay., Ankara 2002, s. 238.

² Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Mustafa İsen, “Divan Edebiyatında Mahlasdaş Şairler”, *Ötelerden Bir Ses*, Akçağ Yay., Ankara 1997, s. 207.

³ Bu çalışmalar için bk. Sadık Cihan, “Nüzhet Ömer Efendi ve Hadis-i Erbaîn Tercümesi”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 5, Samsun 1991; Hatice Çabukel (Demirkol), *Divan-ı Nüzhet* (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks), Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü. SBE, Kahramanmaraş 2003; Mahmut Karakaş, *Bir Mutasavvıf Şair Ömer Nüzhet ve Eserleri*, Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Konya 2011- Bu eser eleştirisi için bk. Ekrem Bektaş, “Mahmut Karakaş: Bir Mutasavvıf Şair Ömer Nüzhet ve Eserleri”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 9, 2012, s. 263-269; Ramazan Duran, *Nüzhet Efendi Cevâhirü'l-hikem* (İnceleme-Tenkitli Metin), Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır 2014; Ramazan Duran, “Nüzhet, Ömer N. Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nuzhet-omer-efendi> (E.T. 17.9.2020); Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı E-Kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-80787/nuzhet-omer.html>. (E.T. 17.09.2020).

⁴ Bu isim hakkında ayrıntılı bilgi ve tespitler için bk. Yusuf Yıldırım, *Ahmed Nüzhet Efendi Dîvânı*, Asitan Yay., İstanbul 2016.

Dîvânı'nı şerh etmiştir. Ahmed Ruhâvî, vezir Râgıb'a tâbi idi. Safer ayının ikisinde, meyve ve hurmaların olgunlaştığı zaman vefat etmiştir."⁵

Silahdâr-zâde⁶ ve Şefkat tezkiresinde⁷ Nüzhet Efendi'nin hayatıyla ilgili "Ömer Efendi: Haremeyn-i şerîfeyn kisedarı olmuştur ve Dülger-zâde Rızâ Efendi hazretlerinin telekkun-kerde-i sülûkları idi." ifadesi bulunmaktadır.

Sicill-i Osmânî'de: "Nüzhet Ömer Efendi: Neccâr-zâde Mustafa Rızâ Efendi'nin müritlerinden olup kalemden yetişerek Haremeyn kisedarı oldu. III. Selim devri (1789-1807) başlarında vefat eyledi. Şairdir."⁸ ifadesi yer almaktadır.

Osmanlı Müellifleri'nde: "Nüzhet Ömer Efendi, Urfalı, fazilet sahiplerinden ve şairlerden bir zât olup Ruha-Urfalıdır. Uzun müddet Râgıb Paşa'nın mühürdarlığında bulundu. Mürettep divanında Farsça şiirleri de mevcuttur. Şiirlerindeki tarzı Râgıb Paşa üslûbunu andırır. Bir de manzum Hadîs-i Erbaîn Şerhi vardır. Mürşidi Neccâr-zâde Şeyh Rızâ Efendi hakkında yazdığı Menkabe-i Evliyâyîye fî Ahvâl-i Rızâyîye ismindeki menâkıb-nâmesi basılmıştır. 1192'de İstanbul'da vefat etti. Galata Mevlevîhanesinde metfundur. Bir de Râgıb Paşa'nın Sefîne'si tarzında Arapça Münâzühü'l-Ebsâr, Terceme-i Marzubaân-nâme, Cevherü'l-Hikem isminde muhâdaratdan [târih ve edebiyata ait fıkra ve hikâyeler] bir eseri vardır. İlm-i ahkâm-ı nücûma da [yıldızların hükümleriyle alâkalı ilme] vukufu vardır. Müslüman müneccimlerden Muhammed Kâsım'ın Farsça yazılmış "Tenbihatü'l-Müneccimîn" ismindeki eserini terceme etmiştir." şeklinde bilgi bulunmaktadır.⁹

Tuhfe-i Nâilî'de ise "Ömer Nüzhet Efendi, Urfalı, Haremeyn kisedarı kâtibi, Koca Râgıb Paşa mühürdarı, vefatı 2 Safer 1192, Galata Mevlevîhânesi haziresinde metfundur." ifadesi yer almaktadır.¹⁰

Yukarıdaki kaynaklar incelendiğinde şairlerin dönemine yakın kaynaklarda verilen bilgilerin doğru kaydedildiği görülmektedir. *Mecelletü'n-nisâb*'da "Nüzhet" maddesi altında aynı mahlası kullanan üç farklı şairden birkaç cümleyle bahsedilir. Buradan hareketle şairliğinin yanında musikide mahir olduğu ifade edilen İsmail Nüzhet, saltanat evinin evlatlarından ve fikri yapısı sağlamdır. Haremeyn kisedarı görevinde bulunan ve kâtip olan Ömer Nüzhet ise *Tenbihâtü'l-müneccimîn* adlı eseri tercüme ve *Örfî Dîvânı*'nı şerh etmiştir. Urfalı olarak bilinen ve Râgıb Paşa'ya tabi olan Ahmed Ruhâvî ise safer ayının ikisinde, meyve ve hurmaların olgunlaştığı zaman vefat etmiştir. Ömer Nüzhet hakkında bilgi veren *Silahdarzâde Tezkiresi*'nde ise Ömer Nüzhet'in Haremeyn kisedarlığı görevinde bulunduğu ve seyr ü sülukünü Neccâr-zâde Şeyh Rızâ'nın yanında tamamlandığı ifade edilir. *Şefkat Tezkiresi*'nde de *Silahdarzâde Tezkiresi*'nde yer alan ifadeler aynen tekrar edilir. *Sicill-i Osmânî*'de ise Nüzhet Ömer Efendi hakkında "Neccâr-zâde Mustafa Rızâ Efendi'nin müritlerinden olup kalemden yetişerek Haremeyn kisedarı oldu. III. Selim devri başlarında vefat eyledi. Şairdir." ifadeleri yer alır. *Sicill-i Osmânî*'de Ömer Nüzhet'in kalemden yetiştiği bilgisi verilerek şair hakkında yeni bir bilgi sunulur. Ayrıca şairin ölüm tarihinin verilmesi önemlidir.

Nüzhet Efendi'nin hayatına dair en kapsamlı bilgiyi veren eser *Osmanlı Müellifleri*'dir. Ancak bu kaynakta Urfalı olarak ifade edilen Ömer Nüzhet'in Neccâr-zâde Rızâ'nın müridi

⁵ Müstakimzade Süleyman Sadeddîn, *Mecelletü'n-nisâb*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Arapça Kitaplar Koleksiyonu, nr. 1100, vr. 421b.

⁶ Silahdâr-zâde Mehmed Emin Efendi, *Tezkire-i Silahdâr-zâde (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin)*, haz. Ramazan Duran-Halil Çeçen, Kesit Yay., İstanbul 2016, s. 283.

⁷ Şefkat-i Bagdâdî, *Şefkat Tezkiresi / Tezkire-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bagdâdî*, haz. Filiz Kılıç, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, s. 303.

⁸ Mehmet Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, haz. Nuri Akbayar, C. IV, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996, s. 1280.

⁹ Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, haz. A. Fikri Yavuz-İsmail Özen, C. II, Meral Yay., İstanbul 1972, s. 277-278.

¹⁰ Mehmet Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî II*, haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, C. II, Bizim Büro Yay., Ankara 2001, s. 1046.

olduğu doğru olarak ifade edilmekle birlikte Ahmed Nüzhet ile karıştırılarak Koca Râğib Paşa'nın mühürdarlığı görevinde bulunduğu ve Ahmed Nüzhet'e ait bazı eserlerin Ömer Nüzhet'e ait olarak belirtildiği görülmektedir. Dolayısıyla farklı iki isim tek kişi olarak ifade edilmektedir. Mehmet Tahir'in eksik bir bilgi ya da dikkatsizliğinden kaynaklı bu yanlışlık *Tuhfe-i Nâilî*'de tekrar edilmiştir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında şairin hayatı, edebî kişiliği ve eserleri hakkında tespitler şu şekildedir:

Ömer Nüzhet'in Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri

1. Hayatı

1.1. Doğumu, Adı, Mahlası

Ailesi ve doğum tarihi hakkında incelenen kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Ancak divanı üzerine çalışma yapan Hatice Çabukel, divanda yer alan M 1735 yılını gösteren bir tarih manzumesinden ve 1739 Belgrad Muahedesini gösteren bir tarihten hareketle şairin yüzyılın başlarında doğduğunun tahmin edildiğini söylemektedir.¹¹ Ayrıca divanında yer alan tarih manzumeleri ve mürşidi Neccârzâde Şeyh Rızâ hakkında yazdığı *Menkıbe-i Evliyâyîye fî Ahvâl-i Rızâyîye* adlı eser Ömer Nüzhet'in 18. yüzyılda yaşamış bir şair olduğunu kanıtlamaktadır.

Şairin adı; doğru bilgilerin yer aldığı *Mecelletü'n-nisâb*'da Nüzhet, *Silahdâr-zâde*, *Şefkat Tezkiresi* ve *Sicill-i Osmânî*'de Nüzhet 'Ömer Efendi olarak kaydedilmiştir. Çağdaşı Ahmed Nüzhet ile bilgilerin karıştırılarak tek şair olarak düşünüldüğü *Osmanlı Müellifleri* ve *Tuhfe-i Nâilî*'de Ömer Nüzhet kaydını görmekteyiz. Ancak burada dikkat edilmesi gereken şair Ahmed Nüzhet ve Ömer Nüzhet'in aynı mahlası kullanmasından kaynaklı olarak iki şairin tefrik edilmemesidir.

Yukarıda ifade edilen kaynaklardan ve eserlerinden hareketle şairin kullandığı mahlas Nüzhet'tir.

1.2. Tahsili

Ömer Nüzhet'in eğitimine dair sadece *Sicill-i Osmânî*'de: "Nüzhet Ömer Efendi, Neccâr-zâde Mustafa Rızâ Efendi'nin müritlerinden olup kalemden yetişerek Haremeyn kisedarı oldu." şeklinde bir ibare yer almaktadır.¹² Yukarıdaki kaynaklarda eğitim süreci hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir. Ancak şairin divanında Defterdâr Halîmî Mustafa Efendi için yazdığı bir kasideden alınan aşağıdaki beyitten hareketle kendisi ve işi hakkında kısa bir bilgi verdiği ifade edilmektedir.

Tâmâm-ı zabt-ı rü'us ideli otuz senedir
Misâl-i hâme kalemde işim gücüm tahrîr (10/19)¹³

Ömer Nüzhet Farsçaya iyi derecede vakıftır. Gerek Şirazlı Örfî'nin (ö. 999 / 1591) Farsça yazdığı divanının kasideler bölümünün Türkçe tercümesi olan *Zübdetü'l-İlham*, gerekse astronomi ilmine ait olan Muzaffer b. Muhammed Kasım (ö. 1040 / 1630-1631) tarafından yazılan *Tenbihâtü'l-Müneccimîn* adlı eseri Türkçeye aynı ad ile tercüme etmesi Farsça bilgisini ortaya koymaktadır. Ayrıca *Menkıbe-i Evliyâyîye fî Ahvâl-i Rızâyîye* adlı eserinde Mollâ Câmî'nin (ö. 898 / 1492) *Nefhatü'l-üns* adlı kitabından naklen, Nakşibendî şeyhlerinden ve bu tarikatın adabından bahsedildiği bölüm ve divanında yer alan Farsça şiir ve ibareler şairin bu konudaki birikimini göstermektedir. Şairin Arapçaya da hâkim olduğu eserlerinden anlaşılmaktadır. Bununla birlikte mürşidi Neccârzâde Şeyh Rızâ hakkında yazdığı *Menkıbe-i Evliyâyîye fî Ahvâl-i Rızâyîye* adlı eser, şairin tasavvufî bir ortam içerisinde yetiştiği ve tasavvufun derinliğine hâkim olduğunu göstermektedir.

¹¹ Hatice Çabukel (Demirkol), agt., s. 4.

¹² Mehmet Süreyya, age., s. 1280.

¹³ Hatice Çabukel (Demirkol), agt., s. 5.

1.3. Vefatı

Ömer Nüzhet'in vefat tarihi *Osmanlı Müellifleri ve Tuhfe-i Nâilî*'de 2 Safer 1192 / 2 Mart 1778 olarak yer almaktadır. Ancak verilen bu tarih *Mecelletü'n-nisâb*'da Ahmed Nüzhet'in ölüm tarihi için verilmiştir. *Osmanlı Müellifleri ve Tuhfe-i Nâilî*'de Ömer Nüzhet'in çağdaşı Ahmed Nüzhet ile karıştırıldığını daha önce belirtmiştik. Bu sebeple verilen bilgilere ihtiyat ile bakmamız gerekmektedir. Ömer Nüzhet hakkında doğru bilgilerin yer aldığı *Sicill-i Osmânî*'de Ömer Nüzhet'in vefat tarihi olarak: “*III. Selim Devri (1789-1807) başlarında vefat eyledi.*”¹⁴ ibaresi, bizlere şairin XVIII. yüzyılın sonlarında ölmüş olabileceğine işaret etmektedir.

2. Edebî Şahsiyeti ve Eserleri

2.1. Edebî Şahsiyeti¹⁵

XVIII. asır birden fazla edebî akımın hüküm sürdüğü bir dönemdir. Fikri ve manayı ön plana çıkaran hikemî tarzın etkisini sürdürdüğü bu dönemde, mana ve hayalde derin ve giriftliği ön plana çıkaran sebki-Hindî; sadeleşme çabalarının izlendiği mahallî üslup bu asrın şiirini çevreleyen unsurlardır.¹⁶ Farklı mana ve üslup özelliklerinin bulunduğu böyle bir ortamda sanatkârın ne kadar kendisi olabileceği, kendine has bir üslubu ne derece oluşturabileceği şairin başarısı ve yeteneği ile doğru orantılıdır.

Dönemin edebî atmosferi içerisinde Ömer Nüzhet'in sanat anlayışı ve eserleri hakkında birkaç cümleyi geçmeyen bilgiler, şairin tezkire yazarları tarafından ne kadar tanındığı sorusunu ortaya koymaktadır. Ayrıca çağdaşı Ahmed Nüzhet ile karıştırılması şairin edebî kişiliği ile ilgili bilgilerin doğruluğunun tespitini de zorlaştırmaktadır.

Sanatkârların beğendiği şairlerin şiirlerine yazdığı nazire ve tazminler şairin edebî kişiliğinin tespitinde bir kıstas olarak değerlendirilebilir. Bu konuda divanı üzerine yapılan çalışma incelendiğinde şairin Nâbî'nin dört gazelini ve Koca Râgıb Paşa'nın birçok gazelini tahmis etmiş olduğu belirtilmektedir.¹⁷ Buradan hareketle hikemî tarzın şairde ve eserlerinde ne oranda bir tesir uyandırmış olabileceğinin tespiti gerekli görülebilir. Bu dönemde siyasi, iktisadi ve içtimai hayatta görülen huzursuzluk karşısında sanatkârın aldığı tavır, sanatkârı bu çizgiye yakın kılabilir. Ancak bu dönem edebiyatının bir nazire edebiyatı görünümünde olması, taklit ve sirkat seviyesinde görülen bir edebî anlayışın, sosyal huzursuzluğun şair üzerindeki etkisinden daha da ağır bastığı kanaatini düşündürmektedir. Zira bu dönemde özellikle şiir meclislerinde şairlerin bir araya gelerek yazdıkları nazire ve musammatları bir yarışma içerisinde söyledikleri ve dönemin bir nazire edebiyatı görünümünde olduğu bilinmektedir.¹⁸ Ayrıca şairin divanı üzerinde yapılan incelemede de Nüzhet'in sebki-Hindî'nin temsilcilerinden Nâilî (ö. 1077 / 1666), Nâşid (ö. 1206 / 1791), Fâsîh (ö. 1111 / 1699) gibi bu akımın şairlerinin gazellerini tahmis etmiş olduğu, aynı zamanda sebki-Hindî üslubunun İran edebiyatındaki önemli temsilcilerinin adını divanın muhtelif yerlerinde zikrettiği belirtilmektedir.¹⁹

Şairin kullandığı dil, Fars edebiyatının önemli isimlerinin eserlerinin atmosferine hâkim olması dilinin ağır ve ağıdalı olması onun sebki-Hindî üslubuna yakınlığını göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca sanatkârın tasavvufî bir eğitim almış olması ve mürşidi Neccârzâde

¹⁴ Mehmet Süreyya, *age.*, s. 1280.

¹⁵ Şair hakkında yapılan değerlendirmelerde genel olarak gazellerin makta beyti, kasidelerin fahriye bölümleri ile mesnevilerde müstakil bölümlerde yer alan kalıpsal ifadeler ile şairi tanıma çabası içerisinde bulunulması yetersiz bir çalışma olarak görülebilir. Özellikle eserlerde geçen yenilik, orijinalite, akıcılıkla ilgili kalıpsal ifadelerin hemen hemen tüm sanatkârların müşterek kullanımları olarak görülmesi, bu kavramların kullanımların yazılarak sanki her şairde farklı tezahür alanı varmış gibi yansıtılması alanda yapılacak çalışmalarda kısır bir döngü doğurabilir.

¹⁶ Bu dönemin edebî görünümü hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Osman Horata, *Has Bahçede Hazan Vakti XVIII. Yüzyıl Son Klasik Dönem Türk Edebiyatı*, Akçağ Yay., Ankara 2009.

¹⁷ Hatice Çabukel (Demirkol), *agt.*, s. 5.

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bk. Mehmet Fatih Köksal, *Sana Benzer Güzel Olmaz: Divan Şiirinde Nazire*, Akçağ Yay., Ankara 2006.

¹⁹ Hatice Çabukel (Demirkol), *agt.*, s. 5.

Şeyh Rızâ hakkında yazdığı menakıbı, sebk-i Hindî'nin tasavvufla örülü dünyasının, şairin tabiatına daha uygun olması şeklinde yorumlanabilir.

Müellifin dili yalınlaştırmak ya da anlaşılır kılmak gibi bir çabası söz konusu değildir. Nüzhet, eserlerinde Türkçe kelimelerden çok Farsça ve Arapça kelimeler kullanmış, gerek nazımda gerekse nesirde döneminin genel anlayışıyla bağdaşan kullanımlara imza atmıştır. Özellikle nesir dilinde anlamın geri planda bırakılarak sanat gösterme amacına yönelik uzun ve anlaşılmaz terkipler kullanılması tasannu ile örülü bir dil yapısını doğurmuş, eserlerde özellikle anlamı ağırlaştıran unsurun Farsça olduğu görülmüştür.

Klasik şiir geleneği içerisinde yetişen her bir şairin farklı edebî ekollere ait özellikleri şiirine yansıtması çok tabii bir durumdur. Zira klasik Türk şiiri gelenek üzerine bina edilen bir mahiyet arz etmektedir. Bu bağlamda şairin döneminin diğer sanatkarlarından üst düzeyde ayırt edici bir sanat yeterliliğinin ve üslubunun bulunmaması şairin net bir kimlik ile ortaya konulmasını zorlaştırmış, şairin edebî kültür ve teknik maharet bakımından yetkin ve güçlü olmakla birlikte devrinin isimlerini aşan bir sanat kabiliyeti gösteremediği görülmüştür.

2.2. Eserleri²⁰

Dîvân: Eser üzerinde Süleymaniye ve Millet Kütüphanesindeki iki nüshadan hareketle yüksek lisans çalışması yapılmıştır.²¹ Bu çalışmadan dolayı verilecek bilgiler malumatın tekrarı olacaktır. Burada daha ziyade eserin Ömer Nüzhet'e ait olup olmadığı sorusuna tarafımızca cevap bulunmaya çalışılmış, ilk olarak *Ömer Nüzhet Dîvânı* ile *Ahmed Nüzhet Dîvânı* karşılaştırılmıştır. Yapılan inceleme neticesinde her iki divanın farklı olduğu tespit edilmiştir. *Ömer Nüzhet Dîvânı*'nın Ali Emirî, Manzum Eserler 441 numaralı kayıtlı nüshasının hatimesinde yer alan Ömer Nüzhet kaydı ile eserin bu şaire ait olduğu teyit edilmiştir. Ayrıca divanda yer alan gazel ve kasidelerinde şeyhi Neccârzâde Şeyh Rızâ hakkında yazdığı ifadeler divanın Ömer Nüzhet'e ait olduğu noktasında bir şüpheye mahal bırakmamıştır.

Menkbe-i Evliyâiyye fî Ahvâl-i Rızâiyye:²² Şairin mürşidi Neccârzâde Şeyh Rızâ Efendi'nin hayatı ve menkıbeleri hakkında yazdığı eserdir. Eser üzerinde yaptığımız çalışmalar neticesinde eserin çok sayıda nüshası tespit edilmiştir. Sebeb-i telifte yer alan H 1149 / M 1736-1737 tarihiyle Ömer Nüzhet, tarikata intisap tarihini vermiştir. Nüzhet tarikata intisabıyla bu tarihten itibaren eseri kaleme aldığına dair bir ipucu vermektedir. İncelenen kaynaklarda eserin Ömer Nüzhet'e ait olduğu tereddüde mahal verilmeyecek şekilde açıkça belirtilmiştir.

Şerh-i Dîvân-ı Örfî / Zübdetü'l-İlhâm:²³ Şirazlı Örfî'nin (ö. 999 / 1591) Farsça Dîvânı'nın kasaid kısmının şerhidir. Eserin biri Mısır'da, ikisi Türkiye'de olmak üzere üç nüshası tespit edilmiş olup mukaddime bölümünde Ömer Nüzhet tarafından kaleme alındığı açıkça belirtilmiştir. Ayrıca bu konu hakkında *Mecelletü'n-nisâb*'da yer alan "*Kâtip olan Ömer, Haremeyn kisedarlığı yapmıştır. Tenbîhâtü'l-müneccimîn adlı eseri tercüme etmiştir. Örfî Dîvânı'nı şerh etmiştir.*"²⁴ ifadesi eserin kim tarafından kaleme alındığını ortaya koymasından önemlidir.

Tenbîhât-ı Müneccimîn Tercümesi: Muzaffer b. Muhammed Kasım'a (ö. 1630) ait astronomiye dair bir eser olup Ömer Nüzhet tarafından Farsçadan Türkçeye tercüme edilmiştir. Eserin bir adet yazma nüshası tespit edilmiştir. Hatime bölümünde Nüzhet el-Hac Ömer

²⁰ Aşağıda belirtilen çalışmalar dışında kütüphane katalogları tarandığında *İksirü'l-Muhabbe, Muhteriat ve Mecmua* adlı çalışmalar da Ömer Nüzhet'e ait olarak gösterilmekte olup bu çalışmalar üzerinde incelemelerimiz devam etmektedir.

²¹ Hatice Çabukel (Demirkol), *Divan-ı Nüzhet (İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks)*, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü. SBE, Kahramanmaraş 2003.

²² Eser üzerine kitap çalışmamız tamamlanmış olup basım aşamasındadır.

²³ Eser üzerine makale çalışmamız devam etmektedir.

²⁴ Müstakimzade Süleyman Sadeddin, *age.*, vr. 421b.

tarafından kaleme alındığını belirten kayıt ve *Mecelletü'n-nisâb*'da yer alan bilgiler, eserin Ömer Nüzhet'e ait olduğuna işaret etmektedir.

Kendisine Mal Edilen Eserler:

Cevâhirü'l-hikem fî Tehzîbi Ahlâki'l-ümem: Sa'düddîn Verâvî'nin *Marzubân-nâme* adlı eserinin Farsçadan Türkçeye tercümesidir. Eserin Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Kitaplığı 369 numarada bulunan nüshasının zahriyesinde “*Cevâhirü'l-hikem fî tehzîbi ahlâki'l-ümem terceme-i Marzubân-nâme, Râgıb Pâşâ mührdârı Nüzhet Efendi'nün tercemesidir. Bî-hatt-ı mütercim.*”²⁵ ifadesiyle eserin müellifi hakkında bilgi verilmektedir. Müellif nüshası olarak kabul edilen bu nüshanın dışında eserin ikinci nüshası olan Medine-i Münevvere Şeyhülislam Arif Hikmet Bey Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Bölümünde 811.19 numarada kayıtlı bulunan nüshasında da dış kapağın iç yüzünde: “*Terceme-i Marzubân-nâme devâtdâr-ı Râgıb Mehmed Pâşâ Ahmed Nüzhet Efendi rahimehumâ'llâhu te'alâ bâ-hatt-ı üstad Eyyübî 'Osmân Efendi rahimehumâ'llâhu te'âlâ*”²⁶ ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadeden nüshanın hat üstadı Eyyübî Osman Efendi hattı ile yazıldığı ve eserin müellifinin açık bir şekilde Ahmed Nüzhet olduğu belirtilmektedir. Müellif nüshasında da devâtdâr-ı Râgıb Paşa ifadesi ile eserin Ahmed Nüzhet'e ait olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Telhîsât-ı Râgıb Paşa: Münşeât-ı Râgıb Paşa, Terceme-i Hâl-i Râgıb Paşa, Telhîsât veya Telhîsât-ı Râgıb gibi farklı isimlerle kütüphane kataloglarında kayıtlı bulunan bu eser hakkında Mesut Aydın: “*Râgıb Paşa'nın Reîsülküttâb iken hazırladığı telhislere daha sonra çeşitli görevlerde iken kaleme aldığı siyasî-edeî tarzındaki seçme yazılarının da eklenmesiyle Ahmed Nüzhet Efendi tarafından tertip edilmiş bir inşâ mecmuasıdır. Baş tarafında Ahmed Nüzhet Efendi'nin kaleme aldığı kısa biyografisi yer alır. Divanın baş tarafında basılmış olmasına rağmen (Bulak 1253) pek çok kütüphanede Telhîsât ve Münşeât adı altında Râgıb Paşa'ya ait karışık pek çok yazıyı ihtiva eden yüzlerce yazması mevcuttur.*”²⁷ ifadesiyle eser hakkında ayrıntılı malumat vermektedir. Eserin bizzat *Ahmed Nüzhet Divânı*'nda bulunması ve Koca Râgıb Paşa'ya ait yazılardan oluşması eserin Ahmed Nüzhet'e ait olduğu konusunda şüpheye yer vermemektedir.

Menâzihü'l-ebîâr ve Mesârihü'l-efkâr: Kütüphane kayıtlarında tesadüf edilmeyen bu eser hakkında *Hediyyetü'l-ârifîn* ve *Keşfü'z-zünûn Zeyli*'nde eserin ilmî ve edebî konularda yazılmış bir mecmua olduğu belirtilmektedir.²⁸ Eserin müellif nüshasının kendi kütüphanesinde bulunduğunu dile getiren İsmail Paşa, *Menâzihü'l-ebîâr*'ın 1189 / 1775 yılında telif edildiğini söyler.²⁹ Eser hakkında bilgi veren *Osmanlı Müellifleri*'nde ise Arapça olan eserin Râgıb Paşa'nın *Sefîne*'si tarzında olduğu ifade edilmektedir.³⁰ *Hediyyetü'l-ârifîn*'de eserin Ahmed Nüzhet'e ait olduğu belirtilmekle birlikte yeni bilgiler ışığında eserin kime ait olduğu daha somut olarak ortaya konulabilir.

Tercüme-i Hadis-i Erba'ın (Kırk Hadis Tercümesi): H 1170 / M 1756-1757 tarihinde yazılan bu eser manzum kırk hadis tercümesi olup eser Ahmed Nüzhet'e aittir. Eser incelendiğinde Ahmed Nüzhet'in kendi isminin birçok kısımda zikrolunduğu ve Koca Râgıb Paşa övgüsünün eserin mukaddime bölümünde geniş bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Eserin iki nüshasının *Ahmed Nüzhet Divânı*'nın baş tarafında olması eserin müellifini aydınlatması bakımından önemlidir.³¹

²⁵ Ramazan Duran, *age.*, s. 44.

²⁶ Ramazan Duran, *age.*, s. 45.

²⁷ Mesut Aydın, “Râgıb Paşa”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 34, TDV Yay., İstanbul 2007, s. 405.

²⁸ Bağdatlı İsmail Paşa, *Keşfü'z-zünûn Zeyli II*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1972, s. 556; Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-ârifîn I*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1951, s. 179.

²⁹ Bağdatlı İsmail Paşa, *Keşfü'z-zünûn Zeyli II*, s. 556.

³⁰ Bursalı Mehmed Tâhir, *age.*, s. 277.

³¹ Ayrıntılı bilgi için bk. Yusuf Yıldırım, *age.*, s. 28.

Sonuç

XVIII. yüzyılda yaşayan ve hayatlarının belli bir döneminde İstanbul'da yer alan Ömer Nüzhet ile Ahmed Nüzhet eksik ve hatalı değerlendirmeler neticesinde karıştırılan iki şairdir. Yapılan incelemeler neticesinde Urfalı olarak ifade edilen Ömer Nüzhet'in Neccârzâde Rızâ'nın müridi olduğu doğru olarak ifade edilmekle birlikte, Ahmed Nüzhet ile karıştırılarak Koca Râgıb Paşa'nın mühürdarlığı görevinde bulunduğu ve Ahmed Nüzhet'e ait bazı eserlerin Ömer Nüzhet'e atfedildiği tespit edilmiştir. Bu yanlışlık başta Ömer Nüzhet hakkında yazılan kitap ve tez çalışmaları olmak üzere bu konudaki makalelerde de devam ettirilmiş, iyi tetkik edilmeden yapılan çalışmalar bilgi kargaşasına dönüşmüştür.

Şairlerin dönemine yakın kaynaklar incelendiğinde bu isimlere yönelik tanıtımların birkaç cümleyi geçmeyen malumatlar ile sınırlı olduğu, Nüzhet Efendi ile ilgili en kapsamlı bilginin *Osmanlı Müellifleri*'nde yer aldığı görülmüştür. Doğru bilgilerin yer aldığı ilk dönem kaynakların akabinde *Osmanlı Müellifleri*'nde görülen hatayla malul bilgiler, *Tuhfe-i Nâilî*'de devam ettirilmiş her bilginin tamamen doğru kabul edilmesi, alıntılarının tetkik edilmeden yapılması silsile hâlinde yanlışlara yol açmıştır.

Aynı isim olarak düşünülen Ömer Nüzhet ve Ahmed Nüzhet'e yönelik tespitlerde her iki şairin aynı mahlası kullanmalarının bu isimlerin tefrik edilmesini zorlaştırdığı görülmüştür. Zira her iki şair de isimlerini mahlasları olarak tercih etmiştir. Tespitlerin hatayla malul olmasında hiç şüphesiz bu isimlerin birbirine yakın dönemde yaşamaları, belirli bir periyotta aynı şehirde bulunmaları ve yaşadıkları çağın koşulları itibarıyla önemli şairlerin gölgelerinde kalmalarının etkili olduğu saptanmıştır. Bu saptamalar ile birlikte şairlerin eserlerine bakıldığında bilgi kargaşası eserlerin aidiyeti noktasında da yer almış, başta tezkireler olmak üzere biyografik eserler ve şair hakkında yapılan çalışmalar birbiriyle mukayese edilerek eserlerin hangi isme ait olduğuna dair tespitler paylaşılmıştır.

Bu tespitlerin neticesinde divanı, mürşidi Neccârzâde Şeyh Rızâ hakkında yazdığı *Menkibe-i Evliyâyîye fî Ahvâl-i Rızâyîye* adlı menakıbı, Şirazlı Örfî'nin (ö. 999 / 1591) Farsça yazdığı divanının kaside bölümlerinin Türkçe tercümesi olan *Zübdetü'l-İlham* adlı eseri, astronomi ilmine ait olan Muzaffer b. Muhammed Kasım (ö. 1040 / 1630-1631) tarafından yazılan *Tenbihâtü'l-Müneccimîn* tercümesi ile Ömer Nüzhet'e aidiyeti tevsik olunan çalışmalar tanıtılmış, şairin hayatı hakkında bilgiler tashih kılınarak eserlerinden hareketle şairin gerçek kimliği paylaşılmıştır.

Kaynakça

- Aydiner, Mesut, "Râgıb Paşa", *İslam Ansiklopedisi*, C. 34, TDV Yay., İstanbul 2007, s. 403-406.
- Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-ârifin I*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1951.
- Bağdatlı İsmail Paşa, *Keşfü'z-zünûn Zeyli I-II*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1972.
- Baykal, Bekir Sıtkı-Karahan, Abdülkadir, "Râgıb Paşa", *İslam Ansiklopedisi*, C. IX, MEB Yay., İstanbul 1964, s. 594-598.
- Bektaş, Ekrem, "Mahmut Karakaş: Bir Mutasavvıf Şair Ömer Nüzhet ve Eserleri", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 9, 2012, s. 263-269.
- Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri II*, haz. A. Fikri Yavuz-İsmail Özen, Meral Yay., İstanbul 1972.
- Cihan, Sadık, "Nüzhet Ömer Efendi ve Hadis-i Erbaîn Tercümesi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 5, 1991, s. 35-66.

- Demirbağ, Ömer, Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb, Doktora Tezi, Van Yüzüncü Yıl Ü. SBE, Van 1999.
- Demirkol, Hatice Çabukel, Divan-ı Nüzhet / İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü. SBE, Kahramanmaraş 2003.
- Duran, Ramazan, Nüzhet Efendi Cevâhirü'l-hikem / İnceleme-Tenkitli Metin, Doktora Tezi, Dicle Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır 2014.
- Gültekin, Hasan, Türk Edebiyatında İnşâ / Tarihî Gelişim-Kuram-Sözlük ve Metin, Doktora Tezi, Hacettepe Ü. SBE, Ankara 2007.
- Gültekin, Hasan, *Türk Edebiyatında İnşâ*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 2015.
- Horata, Osman, “Klasik Estetikte Hazan Rüzgârları: Son Klasik Dönem”, *Türk Edebiyatı Tarihi II*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., İstanbul 2007.
- Horata, Osman, *Has Bahçede Hazan Vakti / XVIII. Yüzyıl Son Klasik Dönem Türk Edebiyatı*, Akçağ Yay., Ankara 2009.
- İsen, Mustafa, “Divan Edebiyatında Mahlasdaş Şairler”, *Ötelerden Bir Ses*, Akçağ Yay., Ankara 1997, s. 195-208.
- Karakaş, Mahmut, *Bir Mutasavvıf Şair Ömer Nüzhet ve Eserleri*, Şanlıurfa Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Konya 2012.
- Köksal, Mehmet Fatih, *Sana Benzer Güzel Olmaz: Divan Şiirinde Nazire*, Akçağ Yay., Ankara 2006.
- Mehmet Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, haz. Nuri Akbayar, C. IV, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996.
- Müstakimzade Süleyman Sadeddîn, *Mecelletü'n-nisâb*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Arapça Kitaplar Koleksiyonu, nr. 1100.
- Ömer Nüzhet, *Menkıbetü'l Evliyâ fi Ahvâl-i Rızâiyye*, Tab'hâne-i Âmire, İstanbul 1272.
- Ramazan Duran, “Nüzhet, Ömer N. Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nuzhet-omer-efendi> (E.T. 17.9.2020).
- Resmî Ahmed Efendi, *Sefînetü'r-rüesâ*, Ankara Millî Kütüphane Adnan Ötüken Yazmaları, nr. 4320.
- Silahdâr-zâde Mehmed Emin Efendi, *Tezkire-i Silahdâr-zâde (İnceleme- Tenkitli Metin-Dizin)*, haz. Ramazan Duran-Halil Çeçen, Kesit Yay., İstanbul 2016.
- Şefkat-i Bagdâdî, *Şefkat Tezkiresi / Tezkire-i Şu'arâ-yı Şefkat-i Bagdâdî*, haz. Filiz Kılıç, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.
- Tolasa, Harun, *16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, Akçağ Yay., Ankara 2002.
- Tuman, Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nâilî II*, haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, Bizim BüroYay., Ankara 2001.
- Yıldırım, Yusuf, *Ahmed Nüzhet Efendi Dîvânı*, Asitan Yay., İstanbul 2016.

Summary

Ahmed Nuzhat and Omer Nuzhat, who lived in the 18th century, are two poets who are mixed each other as a result of incomplete and incorrect evaluations. The findings about these names, recorded as one poet in some sources, and their works are in need of investigation.

In this article, the identity of Omer Nuzhat, one of the followers of Neccarzade Mustafa Reza, is the main subject of our study. With our work, it is aimed to introduce Omer Nuzhat in the light of correct information and his real identity was tried to be evaluated in the light of the works attributed to him and the sources giving information about the poet. Throughout the article, it is aimed to reveal accurate information by comparing the biographical works and the studies about the poet, the information about Omer Nuzhat and Ahmed Nuzhat, who are considered to be the same name, has been corrected, and also the determinations about which name the works belong to are shared.

When the sources close to the period of the poets are examined the introductions to these names were limited to information that did not exceed a few sentences, and the most comprehensive information about Nuzhat was included in the *Ottoman Authors*. Following the first period sources in which correct information was included, the invalid information and mistake seen in *Ottoman Authors*, continued in *Tuhfe-i Nâilî*, accepting all the information completely correct, making the quotations without being examined, caused series of mistakes.

It has been observed that in the determinations of Omar Nuzhat and Ahmed Nuzhat, who are considered to be the same names, the use of the same pseudonym by both poets makes it difficult to distinguish these names. Because both poets preferred their pseudonyms as their names. It has undoubtedly been determined that it is effective for these names to live close to each other, to be in the same city in a certain period and to stay in the shadows of important poets due to the conditions of the age in which they lived. With these determinations, when looking at the works of poets, information turmoil was also included at the point of belonging of the works, biographical works, especially the thesis, and studies on the poet were compared with each other and determinations were shared about which name the works belonged to.